

Global handel og eksportmarkedsvækst

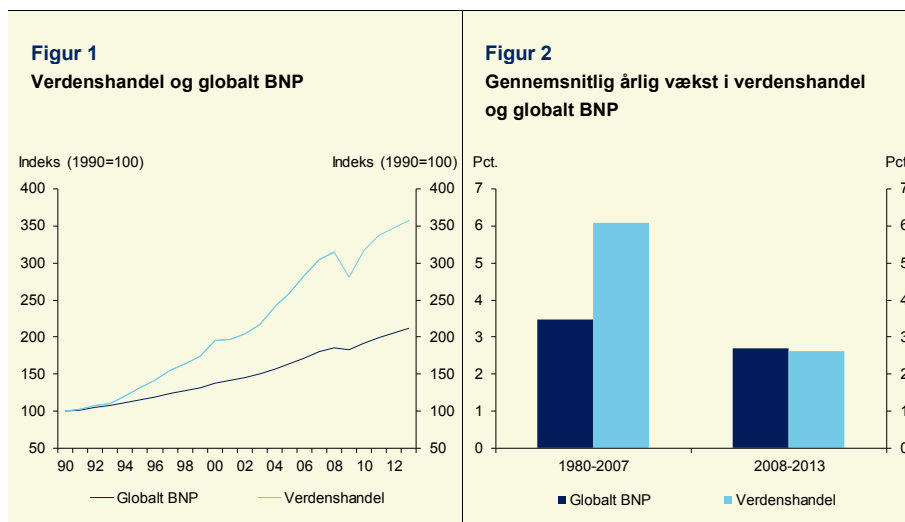
Der har siden tilbageslaget i 2008 været en forholdsvis træg vækst i verdenshandlen sammenlignet med væksten i den globale produktion. Den svækkede sammenhæng mellem globalt BNP og verdenshandel er i høj grad knyttet til, at en række meget handelsintensive lande – især i Europa – som udgør relativt mere af verdenshandlen end globalt BNP, har haft svag vækst. Samtidig har en ændret sammensætning af den globale efterspørgsel trukket ned i handelsintensiteten. I det lys forekommer den træge udvikling i den internationale handel i højere grad at være konjunkturelt betinget end udtryk for et strukturelt skifte i retning af svagere samhandelsbånd mellem landene.

Nye beregninger i denne analyse viser, at sammenhænge mellem udviklingen i BNP og udviklingen i importefterspørgslen hos Danmarks primære samhandelspartnere ikke er svag i en historisk kontekst. Det peger på, at de historiske sammenhænge mellem BNP-vækst og import hos de primære samhandelspartnere fortsat er et solidt udgangspunkt for at estimere eksportpotentialet for dansk økonomi.

Svækket sammenhæng mellem global vækst og verdenshandel siden 2008

Verdenshandlen er i årtier vokset væsentligt hurtigere end global produktion, målt ved BNP. I perioden frem til 2007 steg verdenshandlen med 1¾ pct. til 2 pct., når globalt BNP voksede med 1 pct. Den lange periode med hastig vækst i verdenshandlen hænger sammen med fremskridt inden for transport og kommunikation, samtidig med at handelsliberaliseringer har åbnet nye markeder. Tilsammen har det medført stigende international arbejdsdeling og stigende importindhold i produktion, investeringer og privatforbrug.

Siden det internationale tilbageslag i 2008-09 er sammenhængen mellem global vækst og verdenshandel imidlertid svækket. Verdenshandlen er således vokset omtrent svarende til global produktion i perioden 2008 til 2013, jf. figur 1 og figur 2.

Kilde: OECD, Reuters Ecwin og egne beregninger.

I denne analyse undersøges mulige årsager til den svækkede sammenhæng mellem global vækst og verdenshandel. Det undersøges, om der i de senere år er sket et skifte i sammenhængen mellem BNP og importefterspørgslen på de vigtigste danske eksportmarkeder. Et sådan skifte vil potentielt have betydning for eksportprognosen i Økonomisk Redegørelse, som er baseret på forventninger til væksten i BNP i udlandet og historiske sammenhænge mellem BNP og import i de enkelte, primære samhandelslande (eksportmarkedsvæksten) samt en vurdering af udviklingen i markedsandele.

Konjunkturforhold er en væsentlig forklaring på den svækkede verdenshandel

Den svækkede sammenhæng mellem global vækst og verdenshandel siden 2008 kan både have strukturelle og konjunkturelle årsager. På den strukturelle side tæller blandt andet, at der på globalt plan er gennemført knap 700 handelshæmmende tiltag mod godt 100 handelsfremmende tiltag siden oktober 2008, jf. *EU-Kommissionen, Tenth Report on potentially trade-restrictive measures 2013*. Det er primært Argentina, Brasilien, Indien, Indonesien, Sydafrika, Kina og Rusland, som har gennemført handelshæmmende tiltag, mens fx det indre marked sikrer mod tilsvarende tiltag i EU.

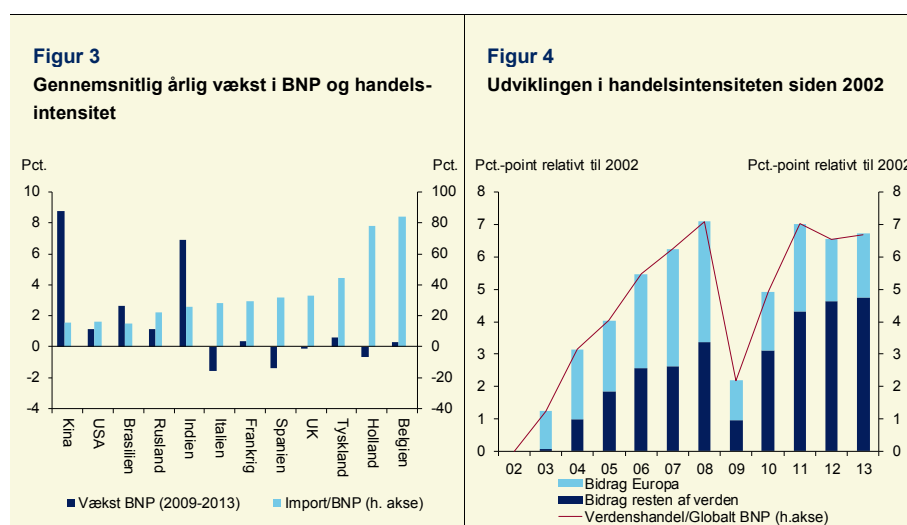
Samtidig kan en potentielt aftagende gevinst ved fortsat international arbejdsdeling påvirke den globale handelsintensitet. Denne effekt vil dog påvirke sammenhængen gradvist over tid og vurderes ikke at være årsag til den aktuelt træge sammenhæng mellem verdenshandlen og globalt BNP.

På den konjunkturelle side tæller, at der siden 2008 både er sket et betydeligt skifte i sammensætningen af den globale vækst og et skifte i efterspørgselssammensætningen.

Sammensætningen af den globale vækst har ændret sig siden 2008. En række meget handelsintensive lande – især i Europa – har haft svag vækst, hvorimod væksten har været højere i lande, hvor importen udgør en betydeligt mindre del af økonomien, jf. figur 3. Dette skifte i

den globale vækstsammensætning har isoleret set trukket ned i den globale handelsintensitet. Lande med højere handelsintensitet udgør nemlig mere af verdenshandlen end af globalt BNP relativt til mindre handelsintensive lande.

Siden 2002 er den globale handelsintensitet – målt ved verdenshandlen som andel af globalt BNP – steget med 7 pct.-point, *jf. figur 4*. Frem til krisen bidrog Europa i høj grad til den stigende handelsintensitet, mens den træge økonomiske vækst de seneste år har trykket bidraget herfra ned. EU-landene står således for knap 35 pct. af verdenshandlen, men ”kun” knap 25 pct. af det samlede globale BNP. En svag vækst i Europa har således en større påvirkning af verdenshandlen end af globalt BNP. Bidraget til handelsintensiteten fra resten af verden er til gengæld fortsat steget.

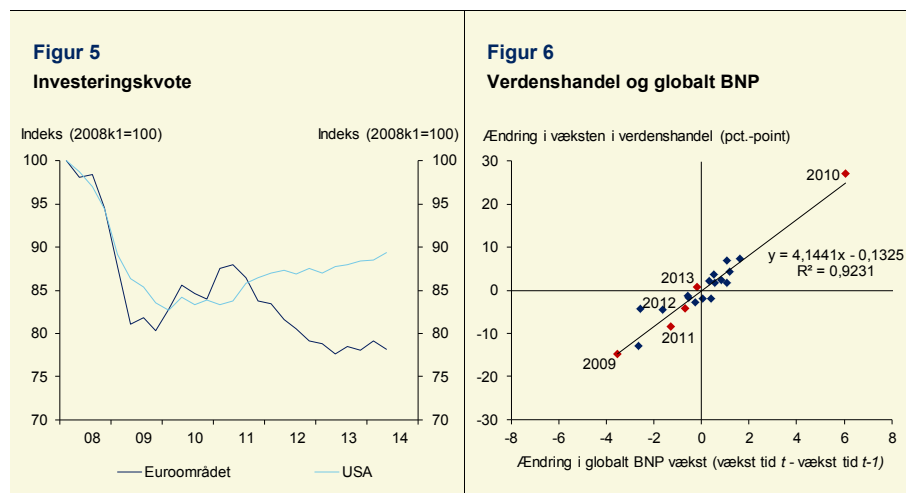

Kilde: Reuters Ecowin og egne beregninger.

Den globale efterspørgselssammensætning har samtidig ændret sig, hvor især efterspørgslen efter kapitalgoder – investeringsudstyr og dele af varige forbrugsgoder – er faldet siden 2008. Det illustreres blandt andet ved, at investeringskvoterne – investeringer i forhold til BNP – faldt kraftigt, *jf. figur 5*. Traditionelt følger investeringskvoten konjunkturudsvingene, og investeringerne har derfor været træge de seneste år. Importindholdet i investeringer er traditionelt højt. Tilbageslaget i 2008-09 og gældskrisen i 2011-12 medførte således en større opbremsning i de dele af den økonomiske aktivitet, som i særlig høj grad forudsætter international handel. Handlede varer er tilmed præget af et stort importindhold, og en opbremsning i handlen har dermed store afledte effekter i samhandlen (accelerationseffekter).

Der er også generelt relativt større udsving i væksten i verdenshandlen end i væksten i globalt BNP. Når væksten i globalt BNP enten tiltager eller aftager, vil effekten på verdenshandlen således være større end den gennemsnitlige sammenhæng på 1¼-2 pct., *jf. figur 6*. Erfaringsmæssigt falder væksten i verdenshandlen med ca. 4 pct.-point, når væksten i globalt BNP aftager med 1 pct.-point. Det fremgår også af den estimerede sammenhæng i figuren.

På denne baggrund var det forventeligt, at der skete et voldsomt dyk i verdenshandlen i kølvandet på finanskrisen, hvor væksten i globalt BNP faldt fra 5 pct. i 2007 til -1 pct. i 2009.

Kilde: Reuters Ecowin, IMF, *World Economic Outlook*, april 2014

Den svækkede sammenhæng mellem global vækst og verdenshandlen siden 2008 kan som anført ovenfor have såvel strukturelle som konjunkturelle årsager. Samlet set synes der dog at være klart belæg for, at konjunkturelle forhold har spillet en betydelig rolle i opbremsningen i verdenshandlen siden 2008.

Importens indkomstelasticitet på de største danske eksportmarkeder

I dette afsnit estimeres sammenhængen mellem BNP og vareimporten – i form af en indkomstelasticitet – hos de største danske samhandelspartnere. Der tages udgangspunkt i kvartalsdata for hele vareimporten. Hvis denne sammenhæng er blevet svagere, kan det have betydning for hastigheden af genopretningen af dansk økonomi.

Beregningerne af vareimportens indkomstelasticitet er foretaget for Danmarks 25 største samhandelspartnere, og sammenhængen er beregnet over de seneste henholdsvis 20 og 30 kvartaler rullende over tid¹. Hermed undersøges, om perioden efter finanskrisen har været præget af svag import relativt til BNP, samt om der er systematiske nedadgående trends i vareimportens indkomstelasticitet.

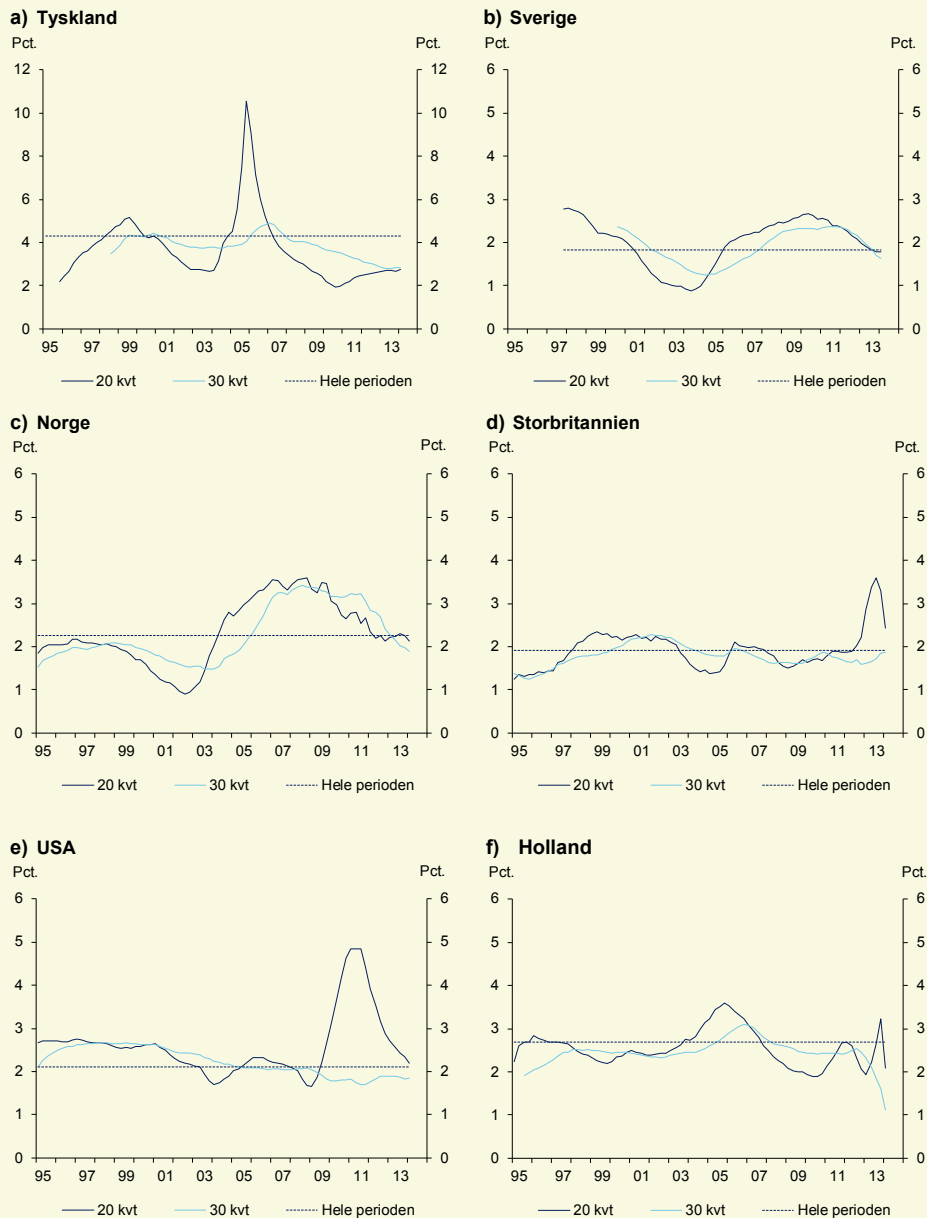
¹ Det vurderes, at der som minimum skal 20 observationer til for at beregne en brugbar sammenhæng. Der er således beregnet en sammenhæng på henholdsvis 20 og 30 kvartaler mellem vareimporten og BNP for Danmarks samhandelspartnere glidende over tid. Den beregnede 20 kvartalers elasticitet i 1. kvartal 2011 afspejler eksempelvis sammenhængen beregnet i perioden 2. kvartal 2006 til 1. kvartal 2011. Med 30 kvartaler opnås et mere robust resultat og generelt mindre volatilitet i estimationen. Enkelte observationer kan dog indebære store udsving i de beregnede elasticiteter, også når der estimeres på 30 kvartaler. Benyttes en kortere tidsperiode (fx 10-15 kvartaler), bliver der væsentligt større udsving i de estimerede elasticiteter, og både i 2003 og i den seneste periode vil elasticiteterne være mindre, men også mere usikre. Der forekom ikke data for Kina, som derfor ikke indgår.

Resultaterne for de tolv største danske eksportmarkeder fremgår af *figur 7*. Vareimportens indkomstelasticitet vil naturligt fluktuere, og der kan i perioder endda være betydelige udsving. Det ses i eksempelvis Tyskland, som i midten af 00'erne havde meget svag vækst og stor importfremgang. Det slår ud i betydelige udsving i de beregnede indkomstelasticiteter, som dog normaliserer sig igen efterfølgende.

Ser man på sammenhængen mellem væksten i BNP og vareimporten over en længere periode, er der – på tværs af landene – ikke noget, som tyder på en generel faldende trend, eller at den nuværende sammenhæng er specielt svag sammenlignet med tidligere perioder, til trods for at investeringerne har ligget på et lavt niveau de seneste år. Dette understøtter, at den aktuelle svækkelse af væksten i verdenshandlen fortrinsvis skyldes konjunkturbestemte sammensætningseffekter, jf. forudgående afsnit.

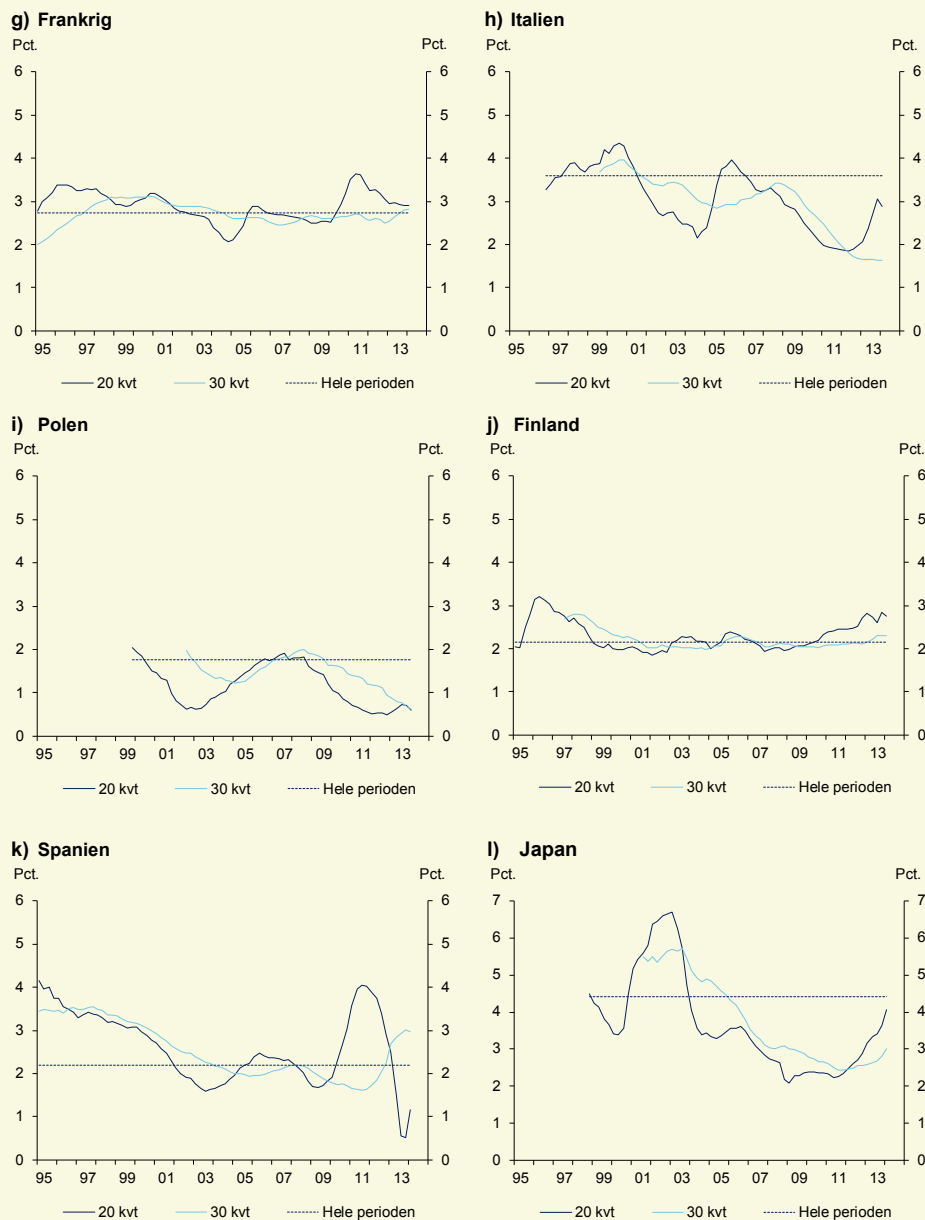
For Tyskland gælder, at elasticiteten estimeret over den seneste periode er lavere end beregnet over hele perioden. Det skyldes, at den høje import relativt til BNP i midten af 00'erne trækker elasticiteten for hele perioden op, det vil sige at den historisk unormale periode er årene i midten af 00'erne. Den nuværende sammenhæng er samtidig ikke svag i en historisk kontekst. Til Økonomisk Redegørelse benyttes en mindre elasticitet på godt 3 pct.

Figur 7
Vareimportens indkomstelastisitet hos Danmarks primære samhandelspartnere, kvartalstal

Figur 7 – fortsat

Vareimportens indkomstelastisitet hos Danmarks primære samhandelspartnere, kvartalstal

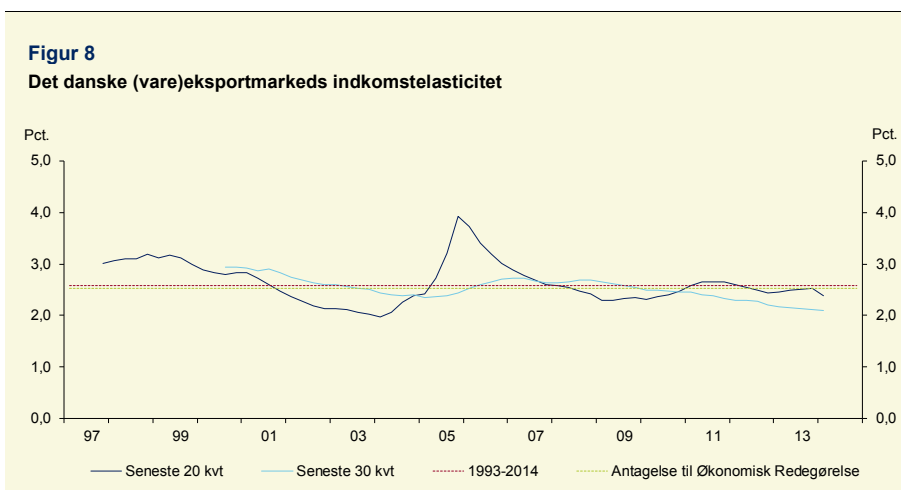
Anm.: Der er lavet simple estimationer mellem log-lineariseret vareimport og BNP fra nationalregnskabet i mængder over tid, dvs. på niveauer. Real valutakurs var ikke signifikant i estimationerne, men ændringer i konkurrenceevne kan blive fanget i elasticiteternes udsving.

Kilde: Reuters Ecowin og egne beregninger.

Sammenvejete indkomstelasticitet på danske eksportmarkeder

Vareimportens indkomstelasticitet på de største danske eksportmarkeder, som blev estimeret i forudgående afsnit, kan vejes sammen som et udtryk for den forventede efterspørgselsvækst på danske eksportmarkeder, når BNP stiger med 1 pct. hos alle Danmarks samhandelspartnere. Dette er gjort i figur 8 nedenfor.

Den sammenvejede indkomstelasticitet på de danske eksportmarkeder har naturlige fluktuationer – fx genses stigningen i midten af 00'erne fra den tyske vareimports indkomstelasticitet – men der er grundlæggende tale om en stabil relation omkring en indkomstelasticitet på cirka 2½ pct. Der synes heller ikke at være en klar tendens til faldende indkomstelasticitet i de senere år. Den sammenvejede elasticitet i 2014, baseret på de seneste 20 kvartaler, er således ikke mindre, end den var i 2002-04 og 2009-10, jf. figur 8. Samtidig er sammenhængen på niveau med den beregnede for hele perioden (1993-2014).

Anm: De 20 og 30 kvartalers estimationer er beregnet på niveau. Den stiplede linje angiver det danske eksportmarkeds indkomstelasticitet (for industrivarer), som ligger til grund for beregningen af eksportmarkedsvæksten, dvs. hvis alle Danmarks samhandelspartnere økonomi vokser med 1 pct., så vokser det danske eksportmarked med 2,54 pct. De løbende estimationer er beregnet på Danmarks 25 største samhandelslandes vareimport og BNP, ekskl. Kina og Rusland pga. manglende data.

Kilde: Reuters Ecwin, Danmarks Statistik og egne beregninger.

Hvis man inkluderer endnu 10 kvartaler, falder elasticiteten dog en anelse. Det skal formentlig ses i lyset af de træge investeringer hos mange af Danmarks primære samhandelspartnere de seneste år. Samtidig er faldet forholdsvis beskedent i forhold til nedgangen på globalt plan.

Den sammenvejede elasticitet er således forholdsvis stabil over tid og svarer til den, som benyttes til at beregne eksportmarkedsvæksten for industrivarer i forbindelse med *Økonomisk Redegørelse* (ØR). Den stiplede gule linje i figur 8 angiver, hvad der antages om væksten i det danske eksportmarked for industrivarer, når BNP stiger med 1 pct. hos alle Danmarks

samhandelspartnere. Den er beregnet på baggrund af historiske tal på årsniveauer for industriimporten siden 1976.

Umiddelbart er sammenhængen de seneste 20 kvartaler, beregnet på vareimporten, ikke lavere end antagelserne bag beregningerne af eksportmarkedsvæksten til ØR. Ved estimation over de seneste 30 kvartaler er sammenhængen dog lidt lavere, men ikke mere end det kan forklares ved de historiske udsving i de estimerede elasticiteter. Fx var elasticiteten også lav i 2002-04, men steg meget kraftigt de efterfølgende år.

Sammenhængen mellem industriimport og BNP hos Danmarks samhandelspartnere

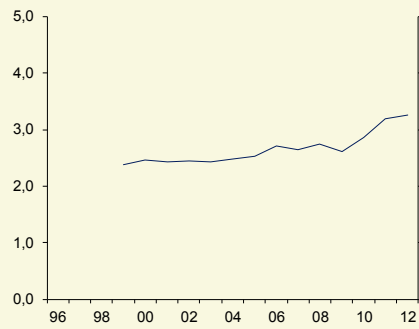
Sammenhængen mellem udviklingen i BNP og udviklingen i vareimport hos Danmarks vigtigste handelspartnere synes således forholdsvis stabil - også efter tilbageslaget i 2008.

For at undersøge om der har været en trend i sammenhængene over en endnu længere tidsperiode tilbage, er det nødvendigt at gøre brug af årsdata, da vareimportdata på kvartaler kun kan fås fra midten af 90'erne. Industriens eksportmarkedsvækst, som benyttes i ØR, er beregnet på årsdata for Danmarks samhandelspartners import af industrivarer tilbage fra 1976 for beregningen af eksportmarkedsvæksten, *jf. bilag 1*. Disse data for industrihandlen benyttes netop, fremfor den samlede varehandel, for at kunne relatere konklusionerne direkte til industriens eksportmarkedsvækst benyttet i ØR.

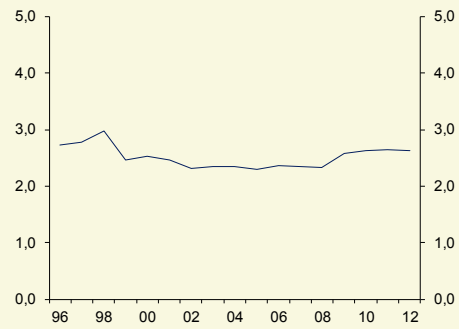
En rullende estimation af sammenhængen mellem BNP og industriimport over de seneste 20 år viser generelt en stabil sammenhæng uden hverken nedadgående eller opadgående tendenser, *jf. figur 9*. Indtrykket fra forudgående afsnit om stabile sammenhænge mellem BNP og import bliver således understøttet af de længere tidsserier for industriimporten, hvor de beregnede elasticiteter generelt har været stationære over tid.

Figur 9
Indstriimportens indkomstelasticitet hos Danmarks primære samhandelspartnere, årsdata

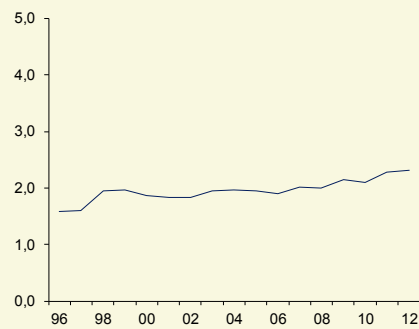
a) Tyskland

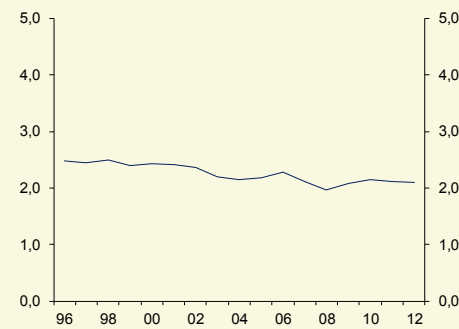
b) Sverige

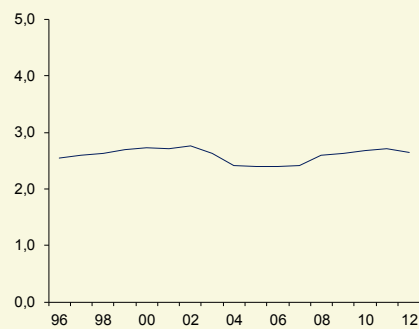
c) Norge

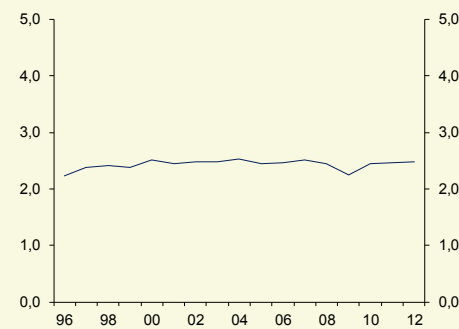
d) Storbritannien

e) USA

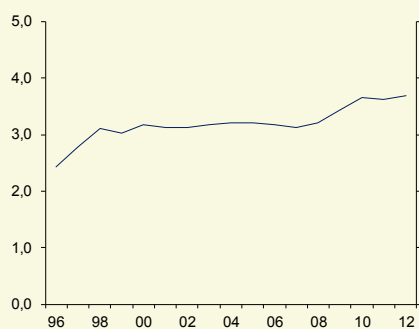
f) Holland

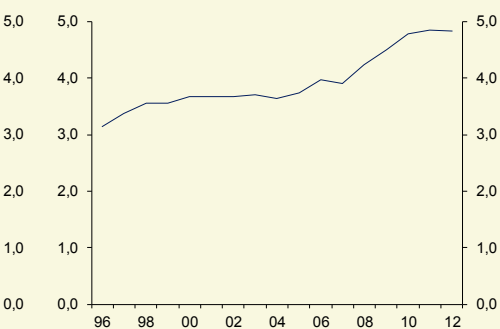
Figur 9 fortsat

Industriimportens indkomstelasticitet hos Danmarks sekundære samhandelspartnere, årsdata

g) Frankrig

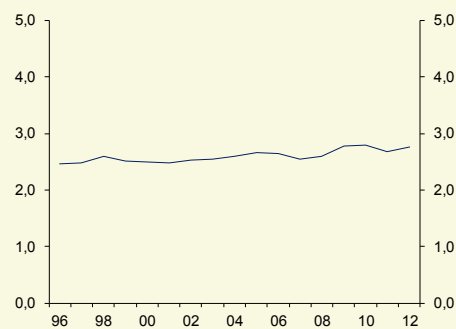

h) Italien

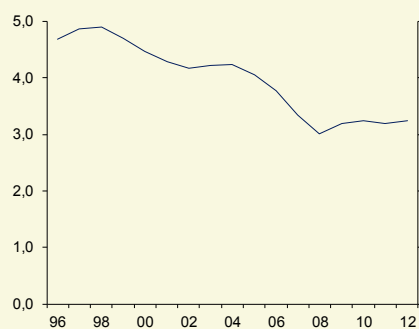

i) *

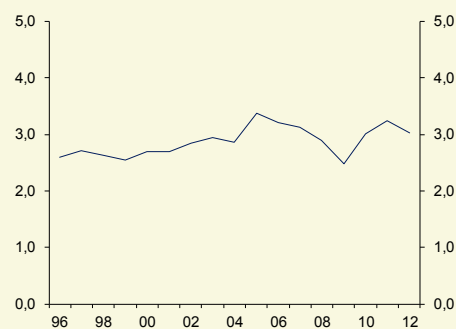
j) Finland

k) Spanien

l) Japan

Anm: Beregnet over de foregående 20 år. Industriimporten stammer fra OECD's handelsdata.

*Industriimporten er ikke tilgængelig for Polen.

Kilde: Danmarks Statistik og OECD.

Bilag 1

Pct.	Vægte	Niveau	Ændring	Ændring og anden ordens effekter	
		Elasticitet	Elasticitet	Elasticitet	Anden ordens koefficient
Australien	1,32	2,19	2,04	2,04	-1,34*
Canada	1,22	2,07	2,00	2,00	1,46**
Schweiz	1,09	2,38	2,17	2,17	0,17
Kina	2,93	1,51	1,49	1,49	1,86*
Tyskland	18,2	4,65	3,18	3,18	1,10*
Spanien	2,58	3,69	3,77	3,77	2,35**
Finland	2,64	2,10	2,57	2,57	0,54*
Frankrig	4,42	2,87	2,88	2,88	0,94**
UK	10,8	2,23	2,38	2,38	-0,26
Irland	1,00	1,33	1,58	1,58	0,58
Island	0,41	1,61	2,68	2,68	0,53
Italien	3,18	3,21	3,68	3,68	1,36**
Japan	2,00	3,14	2,54	2,54	0,57
Holland	5,15	2,45	2,30	2,30	0,89*
Norge	7,48	1,60	1,83	1,83	-0,24
New Zealand	0,12	2,10	2,07	2,07	0,05
Portugal	0,37	2,90	2,92	2,92	0,46
Sverige	14,5	2,31	2,67	2,67	-0,02
USA	7,24	2,51	2,55	2,55	0,66*
Belgien	1,58	2,18	2,45	2,45	-0,24
Brasilien	0,89	2,45	3,80	3,80	0,12
Tjekkiet	1,09	2,22	2,14	2,14	0,33
Hong Kong	1,76	1,82	1,91	1,91	0,21
Ungarn	0,63	2,65	1,28	1,28	0,38
Indien	0,61	1,44	1,50	1,50	2,08
Sydkorea	0,74	1,63	2,15	2,15	0,68**
Polen	3,02	2,06	2,33	2,33	0,43
Rusland	2,32	2,15	1,55	1,55	-0,87
Tyrkiet	0,76	2,38	2,79	2,79	0,85**

Anm.: Ved estimationerne på ændringer er de anden afledte også medtaget, jf. argumenterne bag figur 6. Markeringen med * og ** angiver signifikansniveau på henholdsvis 10 pct. og 5 pct. Til Økonomisk Redegørelse benyttes elasticiteterne beregnet på ændringer og anden ordens koefficienter signifikante på et 5-pct. niveau.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.